

SCIO Groep

Protocol 'Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag'

Deel A:
Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Deel B:
Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Deel C:
Seksueel overschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

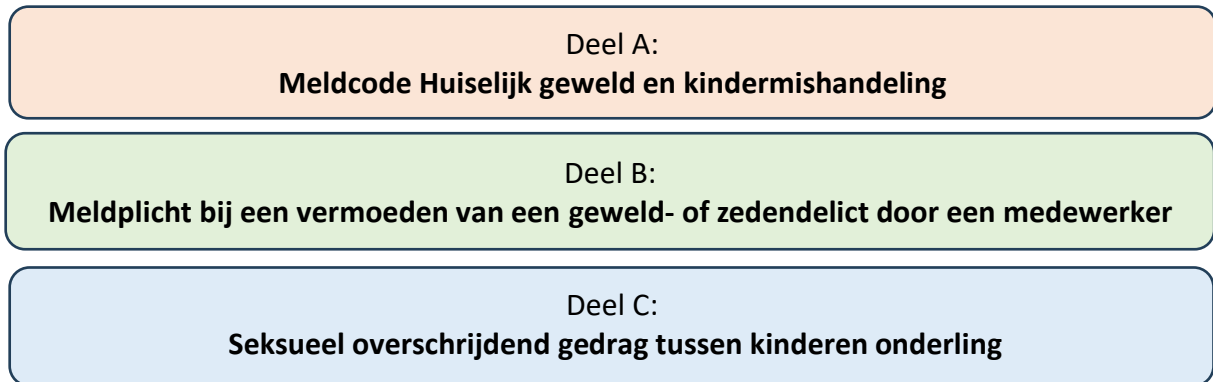
Inhoud

Inleiding	4
Indeling van dit protocol.....	4
Deel A: Verbeterde Meldcode met afwegingskader	4
Deel B: Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker	5
Deel C: Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.....	5
Leeswijzer.....	5
Deel A. De meldcode	7
1.1 Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?	7
1.2 Situaties van onveiligheid	7
Acute onveiligheid.....	7
Structurele onveiligheid	7
Disclosure/ Onthulling	8
2. Stappenplan meldcode (met afwegingskader).....	9
2.1 Toelichting	10
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	10
Stap 2: Collegiale consultatie	11
Stap 3: Gesprek met de ouder(s) en kind	11
Stap 4: Wegen van het geweld a.d.h.v. het afwegingskader.....	11
Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis	14
Na de melding	15
3. Wettelijke verplichtingen	16
3.1. Beroepsgeheim en wettelijk meldrecht	16
Algemene zwijgplicht	16
Wettelijk meldrecht	16
3.2. Verantwoordelijkheid	17
Vertrouwelijke informatie en documentatie	17
Deskundigheid eer gerelateerd geweld/ meisjesbesnijdenis	17
4. Participatie van kinderen.....	18
Deel B. Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker	21
Inleiding	21
1.1. Melding door een medewerker over de houder/bestuurder zelf.....	21
1.2. Melding door een ouder over een medewerker of leidinggevende	21
2. Stappenplan bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker.	23

2.1. Toelichting op het stappenplan	24
Stap 1A: Signaleren	24
Stap 1B: Direct melding doen van vermoeden van geweld- of zedendelict jegens een kind bij houder/bestuurder	24
Stap 2: In overleg treden met vertrouwensinspecteur	25
Stap 3: Aangifte doen.....	26
Stap 4: Handelen naar aanleiding van het onderzoek van de politie	27
Stap 5: Nazorg bieden en evalueren.....	28
3. Preventieve maatregelen	29
Deel C. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	31
1. Inleiding	31
2. Stappenplan bij signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.....	32
2.1 Toelichting op de stappen	33
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	33
Stap 2: Melden van het gedrag en gesprek met de ouders.....	33
Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag	34
Stap 4: Maatregelen nemen	35
Stap 5: Beslissen en handelen.....	36
Stap 6: Nazorg bieden en evalueren.....	37
3. Seksuele ontwikkeling van kinderen en grensoverschrijdend gedrag	38
Terminologie en definitie	38
Wanneer is seksueel gedrag grensoverschrijdend?	39
Bijlage 1: De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.....	42
Bijlage 2: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure (onthulling)	45
Bijlage 3: Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jaar en 4-12 jaar.....	48
Bijlage 4: Gespreksvoering met het kind.....	55
Bijlage 5: Gespreksvoering met de ouders.....	58
Bijlage 6: Voorbeeld documenteren in het kinddossier	59
Bijlage 7: Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld-of zedendelict door een collega	62
Bijlage 8: Registratie in geval meldplicht bij een vermoeden van een geweld-zedendelict door een medewerker	64

Inleiding

Voor u ligt het protocol Meldcode van SCIO-groep. Het protocol is bedoeld om aan alle beroepskrachten binnen deze organisatie snel en duidelijk inzicht te geven over de stappen van de meldcode. Dit protocol is opgebouwd uit 3 delen:

Kindermishandeling is geen eenduidig begrip. Wat iemand kindermishandeling noemt, heeft te maken met eigen normen en waarden, de manier waarop men zelf is opgevoed en de cultuur waarin men leeft.

Het is van belang onderscheid te maken tussen kindermishandeling en minder gewenste opvoedingssituaties. Iedere ouder maakt immers wel eens fouten, is onredelijk of driftig of deelt een tik uit. Bij kindermishandeling is er echter sprake van structureel, stelselmatig, steeds terugkerend geweld naar of het ontbreken van zorg van de ouder(s) voor zijn/haar kinderen.

Meer informatie over de officiële definitie van kindermishandeling en de diverse vormen is te vinden op de website van het Nederlands Jeugd Instituut via deze link: [Definitie en vormen - Kindermishandeling | NJi](#)

Indeling van dit protocol

Deel A: Verbeterde Meldcode met afwegingskader

Sinds januari 2019 moeten organisaties met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader werken. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen.

Deel A gaat over de Meldcode, in stap 4 en 5 is een *afwegingskader* opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen.

Om duidelijkheid te krijgen of een onveilige situatie al eerder is gesignaleerd en om deze signalen te kunnen combineren is er bij Veilig Thuis een *radarfunctie* toegevoegd.

In de verbeterde Meldcode is ook de *participatie van kinderen* opgenomen. Het gaat hierbij om negen *actiepunten*, en in stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd.

Deel B: Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Sinds 1 juli 2013 geldt er ook een meldplicht specifiek voor de kinderopvang indien een medewerker wordt verdacht van een geweld- of zedendelict. Deze meldplicht houdt in dat houders van kinderopvangorganisaties verplicht zijn om te overleggen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs bij aanwijzingen van een geweld of zedendelict door een medewerker.

Indien na dit overleg het vermoeden blijft bestaan heeft de houder ook een aangifteplicht. Ook medewerkers hebben een aangifteplicht indien het vermoeden de houder zelf betreft. Zij hebben ook de mogelijkheid om contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

Deel B van dit protocol gaat uitgebreid in op de te nemen stappen in het kader van de meld-overleg- en aangifteplicht (ook wel MOA genoemd).

Deel C: Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Deel C gaat in op het stappenplan wanneer er een vermoeden bestaat van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Het is van belang op een zorgvuldige manier om te gaan met vermoedens hieromtrent. Kinderen ontwikkelen zich ook op seksueel gebied en bepaalde gedragingen horen bij deze ontwikkeling.

Ieder deel in dit protocol is in beginsel van toepassing op verschillende situaties, hoewel niet altijd direct duidelijk hoeft te zijn welk deel van dit protocol moet worden ingezet. Het kan immers zijn dat er signalen bij een kind worden geconstateerd, maar niet duidelijk is of er thuis iets aan de hand is of dat er juist in het onderwijs, de opvang iets is gebeurd. Daarom is stap 1 altijd: in kaart brengen van signalen. Door één protocol te hanteren wordt heel veel informatie op één plek verzameld.

Leeswijzer

- *Waar beroepskracht staat wordt de betrokken pedagogisch medewerker of leerkracht van het kind bedoeld.*
- *De aandachtfunctionaris Kindermishandeling/huiselijk geweld zijn binnen de locaties van Stichting Kinderopvang West Friesland de zorgcoördinator en de pedagogisch beleidsmedewerkers adviseurs. In het onderwijs is deze rol bij één of meerdere teamleden belegd.*
- *IKC-Leider is directeur kindcentrum*
- *Houder/ bestuurder staat voor de bestuurder van de SCIO-groep*
- *Daar waar ouders staat worden de ouders/verzorgers van het kind bedoeld*
- *Waar kinddossier staat, wordt kinddossier in opvang en leerlingdossier in onderwijs bedoeld.*

Deel A. De meldcode

Deel A. De meldcode

De Meldcode is gebaseerd twee pijlers:

- Meldnormen
- Situaties van onveiligheid

1.1 Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure (onthulling d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling/verwaarlozing).
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

1.2 Situaties van onveiligheid

In dit afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (onthulling)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de *afwezigheid* van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure/ Onthulling

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we *disclosure* oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

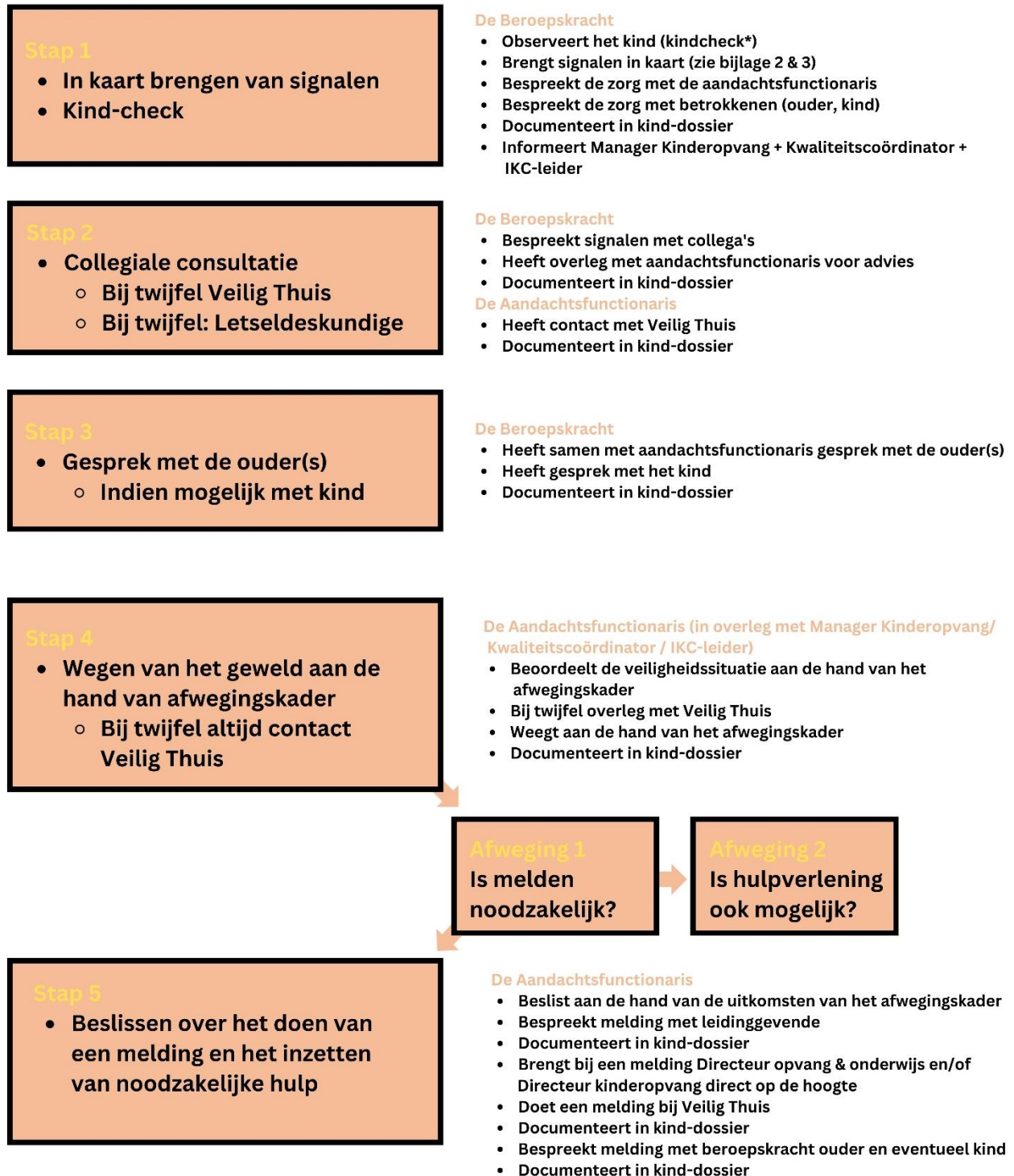
Afwegingsvragen

De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure (onthulling) voor deze beroepspraktijk zijn te vinden in de bijlage 2.

Op de volgende pagina het Stappenplan meldcode met afwegingskader

2. Stappenplan meldcode (met afwegingskader)

* De kind-check is onderdeel van de meldcode, maar gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met kinderen en daarom niet beschikbaar over kind-signalen. In onze scholen en kinderopvang kunnen feitelijk op dagelijkse basis "kind-checks" plaatsvinden.

2.1 Toelichting op de stappen 1 t/m 5 van de Meldcode

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht signaleert, documenteert en heeft contact met de aandachtsfunctionaris om alle signalen, contacten en stappen die worden gezet en besluiten die worden genomen in het dossier van het kind te verwerken. De beroepskracht neemt al in stap 1 contact op met de aandachtsfunctionaris, deelt bovenstaande informatie en vraagt advies.

Voor kinderopvang:

De beroepskracht documenteert in het kinddossier in Konnect. De beroepskracht vult het ondersteunings/zorgmeldformulier in en brengt de aandachtsfunctionaris en manager kinderopvang hiervan op de hoogte. Ook start zij een zorgdossier waarin alle signalen en stappen gedocumenteerd kunnen worden.

Voor onderwijs:

De beroepskracht documenteert de signalen en stappen in het kinddossier (leerlingdossier) in ESIS en brengt de aandachtsfunctionaris en kwaliteitscoördinator op de hoogte. Er zijn scholen die hiervoor een apart document gebruiken en er zijn scholen die deze documentatie in het actiejournaal opnemen. Vraag bij de kwaliteitscoördinator na welke afspraken hierover op jouw locatie van toepassing zijn.

Documenteren

Men documenteert:

- Signalen zo feitelijk mogelijk beschrijven
- Indien veronderstellingen worden vastgelegd, dan uitdrukkelijk vermelden dat het gaat om een veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht
- De bron vermeld wordt als er informatie van derden wordt vastgelegd
- Diagnoses alleen vastgelegd worden indien deze zijn gesteld door een beroepskracht die hiervoor geschoold is.

Zie voorbeeld: documenteren meldcode in het kinddossier (bijlage 6)

Signalen

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom belangrijk om uit te gaan van de signalen die de beroepskracht bij het kind of in de interactie tussen ouder en kind waarneemt.

Bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik worden gemaakt van de signalenlijsten (bijlage 3).

Het is gebruikelijk om in deze stap in gesprek te gaan met de ouder tijdens haal- en brengmomenten, tijdens een tien-minutengesprek of op een ander gepland moment. Hierbij gaat het vooral om het benoemen van feitelijkheden en zaken die opvallen. Daarnaast kan het

kind in de groep geobserveerd worden alsook de ouder met het kind tijdens contactmomenten.

De kindcheck

De kindcheck is aan de orde als een volwassen of adolescente cliënt in een (medische) situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan veroorzaken.

De kindcheck houdt in dat je je bij bepaalde groepen volwassenen nagaat of zij voor (andere) minderjarige kinderen zorgen en of kinderen veilig opgroeien.

In de kinderopvang en het onderwijs vragen wij bij de intake of het kind broers/zussen heeft. Indien wij ons zorgen maken om de thuissituatie wordt deze informatie geactualiseerd.

Stap 2: Collegiale consultatie

Vervolgens ga je in gesprek met je directe collega's. Hebben zij ook signalen geconstateerd/ en wat vinden zij van de signalen die jij hebt gezien?

Je vraagt de aandachtsfunctionaris om advies. De aandachtsfunctionaris neemt indien nodig contact op met Veilig Thuis, om de situatie (anoniem) voor te leggen.

Alle acties die ondernomen worden, worden gedocumenteerd in het kinddossier.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s) en kind

Op basis van de kennis die je nu hebt opgedaan, ga je in gesprek met de ouders en in sommige gevallen ook met het kind.

Dit gesprek wordt gevoerd met (ondersteuning van) de aandachtsfunctionaris en/of met de manager kinderopvang of kwaliteitscoördinator /directie. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt dat wordt opgeslagen in het kinddossier. Zie bijlage 5 voor tips gesprek met ouders.

Er wordt goed afgewogen of het in het belang van het kind is om het kind zelf te spreken en of dit, gezien de leeftijd, ook mogelijk is. Eventueel wordt hierover advies gevraagd aan Veilig Thuis. Dit gesprek wordt ook vastgelegd in het kinddossier. De beroepskracht en de aandachtsfunctionaris documenteren.

Stap 4: Wegen van het geweld a.d.h.v. het afwegingskader

Samen met de beroepskracht maakt de aandachtsfunctionaris een weging van alle signalen op basis van het afwegingskader. Hier worden 2 vragen beantwoord, namelijk:

Afweging 1: is melden noodzakelijk, of

Afweging 2: is het mogelijk zelf passende en toereikende hulp te organiseren voor ouders en kind(eren)?

In deze volgorde vindt de afweging plaats.

Het kan zijn dat de zorgen na het gesprek met de ouders zijn verminderd of zijn weggenomen. Bijvoorbeeld omdat de ouders aangeven dat zij zelf hulp hebben gezocht vanwege problemen in de opvoeding waar zij tegenaan lopen en het moeilijk vinden hiermee om te gaan. In zo'n geval kan besloten worden de meldcode te stoppen de meldcode kan dan in stap 4 worden afgesloten.

Houd goed vinger aan de pols en bied ondersteuning aan ouders door er te zijn voor de kinderen en met de ouders mee te denken over de problemen in de opvoeding die zij tegenkomen. Hiervoor kunnen samenwerkingspartners worden benaderd.

Indien weging tot passende en toereikende hulp voor de ouders en kinderen leidt, kan de meldcode in stap 4 worden afgesloten. Ook deze stap wordt gedocumenteerd in het kinddossier.

Rol aandachtsfunctionaris

De aandachtsfunctionaris beoordeelt in samenwerking met de beroepskracht op basis van de signalen, het (extern) ingewonnen advies en het gesprek met de ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.

Daarnaast wordt de aard en de ernst van het huiselijke geweld of kindermishandeling gewogen aan de hand van de afwegingsvragen.

Bij twijfel is het verplicht om Veilig Thuis te raadplegen.

Melden Veilig Thuis

Indien er besloten wordt om bij Veilig Thuis te gaan melden wordt een gesprek met de ouders ingepland. De aandachtsfunctionaris voert dit gesprek met de ouders in aanwezigheid van de manager kinderopvang of kwaliteitscoördinator /directie. De aandachtsfunctionaris legt in het gesprek duidelijk uit dat er een melding plaats gaat vinden van de betrokkenen bij Veilig Thuis in het belang van hun kind.

Afwegingskader - Vijf afwegingsvragen

Indien er sprake is van 'weet het niet', uitgaan van 'Nee'.

	Vraag	Nee (weet niet = nee)	Ja
	1. <i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i>	Afsluiten en vastleggen in dossier.	Ga verder met afweging 2.
Meld-norm 1	2. <i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i>	Ga verder met afweging 3.	Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meld-norm 2 en 3	3. <i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen</i>	Melden bij Veilig Thuis.	Ga verder met afweging 4.
	4. <i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i>	Melden bij Veilig Thuis.	Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5
	5. <i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i>	(Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.	Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis

De aandachtsfunctionaris bereidt de laatste stappen van het afwegingskader zorgvuldig voor en neemt deze vervolgens samen met Veilig Thuis door. Daarna wordt besloten:

1. *Is melden noodzakelijk?*

De aandachtsfunctionaris bespreekt de melding vooraf met de ouders. Ze legt uit waarom ze een melding gaat doen en wat het doel is. Ze vraagt de ouders nadrukkelijk om een reactie en kijkt in hoeverre ze aan bezwaren tegemoet kan komen.

Kan de aandachtsfunctionaris dat niet, dan weegt ze de bezwaren af tegen de noodzaak om het kind te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris doet een melding als de bescherming van het kind de doorslag geeft.

Veilig Thuis kan alleen actie ondernemen als de naam van het kind en het gezin bekend is. Ook wordt de naam en de functie van de aandachtsfunctionaris genoteerd. Het gezin krijgt te horen van wie de melding is: daarom is een open en eerlijk gesprek vanaf het begin noodzakelijk.

Een melding kan alleen anoniem blijven als de melding een bedreiging vormt voor het kind, de andere ouder, of voor de beroepskrachten óf als het de vertrouwensrelatie verstoort tussen de beroepskracht en het kind/de ouders.

2. *Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?*

De aandachtsfunctionaris beslist zelf of in samenspraak met Veilig Thuis of passende en toereikende hulp geboden kan worden. De hulp moet aan een aantal eisen voldoen:

- Voldoende zicht op de (on)veiligheid;
- Voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden;
- Er wordt gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaak van geweld;
- De hulp is gericht op het versterken van de veerkracht van de ouders en het herstel van de schade van het kind;
- Er zijn afspraken gemaakt over samenwerking en casusregie indien er meerdere beroepskrachten bij betrokken zijn.

Kan niet aan deze eisen worden voldaan, dan is melden noodzaak.

Er zijn 5 mogelijke conclusies:

1. De vermoedens zijn na overleg met de ouder(s) niet bevestigd en ook de zorgen over het kind bestaan niet meer.

Sluit de zaak af en vernietig het opgebouwde dossier.

2. Na gesprek(ken) met ouder(s) is duidelijk dat ouder(s) ook bezorgd is/zijn.

De oorzaak van de zorgen kan een minder gewenste opvoedingssituatie zijn of een andere oorzaak hebben. Wanneer in het gesprek duidelijk wordt dat de ouder(s) ook vinden dat het belangrijk is dat er hulp voor hen komt, kan er worden doorverwezen.

Hierbij moet aan de voorwaarden van hulp inzetten/organiseren worden voldaan. Zie hierboven bij 2. Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?

3. Na overleg met ouder(s) blijft er ernstige twijfel bestaan; het is niet duidelijk of er wel of niet sprake is van een vermoeden.

In dit geval wordt contact gezocht met Veilig Thuis voor een advies. Indien het advies is om de komende periode het kind extra te observeren wordt er een periode afgesproken (maximaal een maand). Maak duidelijke afspraken waarop geobserveerd zal gaan worden en door wie. Dit wordt vastgelegd in het kinddossier. Spreek af wanneer je het gezin weer bespreekt in het zorgoverleg. Het is belangrijk dat op zeker moment besloten wordt tot ofwel actie ofwel afsluiten van de zaak. Vermijd het risico dat een gezin jarenlang achtervolgd wordt door vage vermoedens en onduidelijkheden.

4. Het vermoeden van kindermishandeling blijkt na het gesprek met de ouder(s) gegrond en de zorg over het kind blijft bestaan.

De aandachtsfunctionaris doet de melding. Het vermoeden hoeft niet bewezen te zijn! Als er in het zorgoverleg besloten is dat de vermoedens van kindermishandeling worden gemeld bij Veilig Thuis, is het belangrijk dat dit aan de ouder(s) in een persoonlijk gesprek verteld wordt. Veilig Thuis kan advies geven over het voeren van dit gesprek. Hoewel dit een moeilijk gesprek is, is het van belang voor de verdere hulpverlening aan het kind. De centrale boodschap is: we vragen Veilig Thuis als deskundige organisatie om te onderzoeken of het kind risico loopt en of aan ouders en kind hulp geboden moet worden.

5. Er ontstaat een crisissituatie

Wanneer een crisissituatie en/of een levensbedreigende situatie voor het kind ontstaat, bel je de politie of de crisisdienst Jeugd Noord-Holland-Noord telefoonnummer: 088-7778887. Acute of structurele onveiligheid meld je ook direct bij veilig thuis.

Na de melding

Een melding is geen eindpunt.

Als we als organisatie een melding doen, bespreekt de aandachtsfunctionaris in haar/zijn contact met Veilig Thuis ook wat zij/ hij zelf, na de melding kan doen om het kind of de gezinsleden te beschermen en te ondersteunen (binnen de grenzen van haar gebruikelijke taakuitoefening).

De betrokkenheid van de beroepskracht bij het kind en de ouders en de mogelijke gezinsleden houdt niet op na een melding. Er wordt verwacht dat de beroepskracht naar mate van haar mogelijkheden, het kind blijft ondersteunen en beschermen.

Veilig Thuis informeert degene die de melding heeft gedaan van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in de thuissituatie van een van de kinderen van de groep, kan dit ook impact hebben op de (andere) beroepskrachten en andere kinderen. Het is belangrijk hier aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld tijdens een werkoverleg.

3. Wettelijke verplichtingen

3.1. Beroepsgeheim en wettelijk meldrecht

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht van de SCIOgroep heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over kinderen en ouders aan derden te verstrekken, tenzij daarvoor toestemming bestaat.

Voor de kinderopvang en onderwijs geldt dat hiervoor dus toestemming van ouders noodzakelijk is.

Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken. Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie is van wezenlijk belang.

Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is. Dit is het geval bij ernstige vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling, waarbij de betrokkenen zelf niet of onvoldoende mee kunnen of willen werken.

Wettelijk meldrecht

Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft het wettelijk recht om, zo nodig zonder toestemming van de ouders van, vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld, bij Veilig Thuis te melden.

Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de beroepskracht om, zonder toestemming van de ouders, op verzoek van Veilig Thuis informatie over betrokkene te verstrekken. De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een kind zich in een ernstige situatie bevindt.

Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis.

Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

3.2. Verantwoordelijkheid

De beroepskracht van het kind waaromtrent zorg is, dient de stappen van de meldcode te volgen.

Vanaf stap 1 schakelt zij de aandachtsfunctionaris in door haar zorg omtrent huiselijk geweld en/of kindermishandeling met de aandachtsfunctionaris te bespreken.

Vanaf stap 3 neemt de aandachtsfunctionaris de verantwoordelijkheid over, maar blijft in nauw contact met de beroepskracht.

Vertrouwelijke informatie en documentatie

Het kinddossier is vertrouwelijk.

De beroepskracht documenteert bij het volgen van de meldcode stap 1 t/m 3 zorgvuldig. Dit houdt in dat:

- Signalen zo feitelijk mogelijk worden beschreven
- Indien veronderstellingen worden vastgelegd, dan uitdrukkelijk vermelden dat het gaat om een veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht
- De bron vermeld wordt als er informatie van derden wordt vastgelegd
- Diagnoses alleen vastgelegd worden indien deze zijn gesteld door een beroepskracht die hiervoor geschoold is.

Deskundigheid eer gerelateerd geweld/ meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eer gerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. De aandachtsfunctionaris kan een op het gebied van eer gerelateerd geweld een deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden.

Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. In dergelijke gevallen moet direct contact opgenomen worden met een functionaris eer gerelateerd geweld bij de politie.

4. Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

In dit protocol staan de negen opgestelde actiepunten uit de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018)

1. Termen

In dit protocol wordt gesproken over ouder(s) en het kind.

2. Informatie over het proces

In principe geeft de beroepskracht informatie door aan het kind indien dit mogelijk en in het belang van het kind is.

Vanaf de eerste stap kan een kind al betrokken worden bij het proces doordat de beroepskracht haar zorg naar het kind uit. Dit kan ook al bij heel jonge kinderen: doe inspanningen en leg vast of dit wel of niet gelukt is.

De beroepskracht is doorgaans de meest aangewezen persoon omdat zij de beste vertrouwensrelatie met het kind heeft. Zij vertelt het kind gedurende het proces wat de zorg is, wie wat gaat doen en waarom, maar ook wanneer. Dit alles rekening houdend met de ontwikkelingsfase/leeftijd van het kind.

Het is belangrijk dat de beroepskracht het kind vertelt wat zij over de situatie weet en dat zij dit vooral zonder oordeel en objectief doet. Ook is het van groot belang om het kind te vertellen wat zij als beroepskracht wel kan, maar ook niet kan (bijv. belofte om alles geheim te houden).

3. Informatie over het recht van veilig opgroeien

Spelenderwijs, gedurende de dagelijkse gesprekken, maar ook bij diverse thema's komt het binnen de opvang en het onderwijs aan de orde dat kinderen veilig moeten opgroeien. Kinderen die thuis mishandeld worden zien hun situatie vaak als normaal en geaccepteerd. Ook denken ze vaak dat het hun schuld is. Het is van groot belang dat de beroepskracht het kind vertelt dat ze liefde, respect en bescherming van hun ouder(s) nodig hebben en ze geen schuld hebben.

4. Recht op eigen mening

De beroepskracht informeert het kind over het recht om betrokken te worden, het recht op een eigen mening te geven en de mogelijkheden daarvan. Wij willen dat dit vanaf stap 1 van de meldcode gebeurt. Kinderen hebben daarin een keuze: zij mogen hun mening geven maar het is geen verplichting. De beroepskracht moet zich inspannen om kinderen de mogelijkheid te geven hun stem te laten horen.

5. Vragen en luisteren naar de visie van het kind

De beroepskracht informeert en luistert naar de visie van het kind. Zij vraagt naar:

- *de mening van het kind over bestaande zorgen*
- *de door het kind geopperde oplossingen*
- *de mening over voorgestelde beslissingen*

Het is van belang dat de visie van het kind gedurende het hele traject over alle beslissingen die het kind raakt, worden meegewogen. Afhankelijk van de ontwikkeling (leeftijd) en de mogelijkheden van de beroepskracht kan dit ook door tekenen, via verhalen of door samen een spelletje te spelen of activiteit te doen. Het kind moet niet onder druk gezet worden om te praten.

6. De mening van het kind in de besluitvorming

In principe moet de beroepskracht in elke stap van de meldcode het kind de ruimte geven om zijn mening te geven. Het kind móét ten minste in stap 5 zijn mening kúnnen geven over het besluit dat daarin wordt genomen.

Hoe de mening/oplossing/wensen van het kind worden meegewogen in de uiteindelijke besluitvorming, is afhankelijk van veel factoren. Leg het kind uit dat een besluit niet altijd datgene is wat een kind wil.

7. Route bij disclosure/ onthulling

De beroepskracht neemt direct contact op met de aandachtsfunctionaris. De aandachtsfunctionaris neemt direct contact met ouders en Veilig Thuis. Samen worden de vervolgstappen bepaald. De beroepskracht informeert het kind (afgestemd op het ontwikkelingsniveau/leeftijd).

8. Steun

De meldcode stopt voor het kind niet bij een melding of het overdragen aan de hulpverlening. De beroepskracht blijft het kind steunen door het bieden van veiligheid, door het stimuleren van relaties en door het kind te leren om te gaan met zijn emoties. De beroepskracht blijft in nauw contact met de aandachtsfunctionaris en eventuele hulpverlening: de aandachtsfunctionaris blijft in contact met Veilig Thuis of de hulpverlening. De aandachtsfunctionaris en de beroepskracht blijven in nauw contact met elkaar.

9. Tips voor gesprekken met kinderen

In bijlage 4 Gespreksvoering met het kind, zijn kwalitatieve gesprekstips beschreven, die te gebruiken zijn bij het voeren van gesprekken met het kind.

Deel B.
Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Deel B.

Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Inleiding

De meld-, overleg- en aangifteplicht (hierna: MOA) is wettelijk vastgelegd in de Wet kinderopvang en in wetgeving voor het onderwijs (wetgeving bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie). De MOA stelt professionals in de kinderopvang en het onderwijs verplicht om te handelen wanneer er signalen zijn over mishandeling of seksueel misbruik van een kind door een persoon werkzaam in de kinderopvang/het onderwijs.

Deze meldplicht houdt in dat de bestuurder (houder) dit moet melden bij de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

De vertrouwensinspecteur overlegt met de bestuurder of er aangifte moet worden gedaan bij de politie. Zo ja, dan onderzoekt de politie of de werknemer het misdrijf heeft gepleegd.

Medewerkers moeten bij aanwijzingen van een geweld- of zedendelict tegen een kind door een collega contact opnemen met hun werkgever.

Vermoedt de medewerker dat de bestuurder zich hier schuldig aan maakt, dan moet de medewerker aangifte doen bij de politie (zie 1.1. hieronder).

Ouders kunnen met aanwijzingen van geweld tegen een kind ook contact opnemen met de vertrouwensinspecteur. Het is aan de houder om te regelen of de houder zelf in contact treedt met de vertrouwensinspecteur of dat een leidinggevende.

1.1. Melding door een medewerker over de houder/bestuurder zelf

Indien de medewerker aanwijzingen heeft dat de houder/bestuurder zelf een geweld- of zedendelict begaat (of heeft begaan) en een kind hiervan het slachtoffer is, dan is de medewerker verplicht tot het doen van aangifte bij de politie. Hij/zij kan hierover in overleg treden met de vertrouwensinspecteur. De vertrouwensinspecteur kan de medewerker begeleiden bij het doen van aangifte.

1.2. Melding door een ouder over een medewerker of leidinggevende

Indien een ouder aanwijzingen heeft dat een medewerker of leidinggevende een geweld- of zedendelict begaat (of heeft begaan) en een kind hiervan het slachtoffer is, kan de ouder contact opnemen met de vertrouwensinspecteur.

Daarnaast heeft de ouder de (reguliere) rechtsplicht om bij een redelijk vermoeden van een strafbaar feit aangifte te doen bij de politie. De vertrouwensinspecteur zal de ouder adviseren om contact op te nemen met een leidinggevende van het kindcentrum.

Indien het de leidinggevende betreft, is het advies om contact op te nemen met de houder/bestuurder. Zodra de organisatie door de ouder is geïnformeerd, ontstaat voor hem/haar de meldplicht.

Dit deel gaat eerst in op het stappenplan wanneer er een vermoeden bestaat dat een medewerker een geweld- of zedendelict heeft gepleegd tegen een kind.

Daarna komen er preventieve maatregelen aan bod.

2. Stappenplan bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Onderstaande stappen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

Stap 1a

- In kaart brengen van signalen
- Kind-check

De Beroepskracht

- Observeert
- Brengt signalen in kaart (zie bijlage 2 & 3)
- Documenteert in kind-dossier

Stap 1b

- Directe melding doen van vermoeden bij de Houder/Bestuurder

De Beroepskracht

- Is VERPLICHT het vermoeden direct bij de Houder/Bestuurder te melden (tenzij het vermoeden van de Houder/Bestuurder betreft)

Stap 2

- In overleg treden met Vertrouwensinspecteur

De Houder / Bestuurder

- Heeft overlegplicht: Moet direct contact leggen met de Vertrouwensinspecteur indien hij/zij aanwijzingen heeft
- Krijgt advies van de Vertrouwensinspecteur over al dan niet doen van aangifte
- Documenteert

Stap 3

- Aangifte doen

De Houder / Bestuurder

- Beoordeelt de veiligheidssituatie aan de hand van het afwegingskader
- Bij twijfel overleg met Veilig Thuis
- Weegt aan de hand van het afwegingskader
- Documenteert

Stap 4

- Handelen naar aanleiding van politieonderzoek

De Houder / Bestuurder

- Rehabiliteert en / of
- Geeft waarschuwing af en / of
- Neemt arbeidsrechtelijke maatregelen
- Documenteert

Stap 5

- Nazorg bieden en evalueren

De Houder / Bestuurder

- Biedt nazorg aan ouders en kind(eren)
- Biedt nazorg aan beroepskrachten
- Organiseert ouderavonden
- Verwijst door naar externe hulp
- Evalueert de procedures
- Documenteert

2.1. Toelichting op het stappenplan

Stap 1A: Signaleren

De beroepskracht heeft een vermoeden of een signaal opgevangen of iemand laat doorschemeren dat er iets niet goed zit in de relatie tussen het kind en een collega werkzaam binnen de organisatie. De signalerende beroepskracht zal eerder ongewenste omgangsvormen van een collega naar een kind signaleren dan direct misbruik constateren.

Niet in alle gevallen waarin beroepskrachten menen dat er niet goed met kinderen wordt omgegaan door een collega, is er sprake van een mogelijk geweld- of zedendelict. Desondanks mag niet aan deze signalen voorbij worden gegaan en zal onderzocht moeten worden wat er bij het kind wordt gesignaleerd.

De beroepskracht dient altijd direct de houder/bestuurder op de hoogte te stellen van zijn/haar twijfels en niet zelf een afweging te maken. Vermoedens zijn er in uiteenlopende gradaties. Als de beroepskracht zich met een vermoeden over een collega geconfronteerd ziet, moeten de volgende acties ondernomen worden:

- Raadpleeg de signalenlijsten (bijlage 3)
- Documenteer wat is waargenomen
- Leg het signaal direct bij de houder/bestuurder neer

Stap 1B: Direct melding doen van vermoeden van geweld- of zedendelict jegens een kind bij houder/bestuurder

Wanneer een beroepskracht vermoedt dat een collega binnen de organisatie zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet de beroepskracht dit direct melden bij de houder/bestuurder. Deze stap wordt zorgvuldig gedocumenteerd.

In het stappenplan wordt ervan uitgegaan dat een beroepskracht een mogelijk vermoeden van kindermishandeling door een collega direct meldt bij de houder/bestuurder.

Melding doen

In de praktijk kunnen ook de volgende personen deze melding van vermoeden van kindermishandeling door een medewerker doen:

- *Melding door het kind*
Als de melding van een geweld- of zedendelict afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. De beroepskracht bij wie het slachtoffer de klacht meldt, is verplicht dit meteen te melden bij de houder/bestuurder. Deze laat weten discreet te zullen handelen, maar belooft geen geheimhouding aan het kind. Naast Veilig Thuis worden zo nodig anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het betrokken kind worden geïnformeerd. Aan de ouders wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is het uitgangspunt van dit handelen.

- **Melding door de ouders**
Feiten en constatering zullen bij ouders worden nagevraagd. De beroepskracht geeft de melding direct door aan de houder/bestuurder. De ouder kan bij een redelijk vermoeden ook zelf contact opnemen met een vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.
- **Melding door derden**
Als de melding van derden komt, dient uitgezocht te worden over welke informatie deze persoon/personen precies beschikt/beschikken en waarop deze informatie is gebaseerd. De beroepskracht geeft de melding door aan de houder/bestuurder.

Melding over leidinggevende

Wanneer de melding van toepassing is op de leidinggevende dient door de constaterende beroepskracht direct de houder/bestuurder te worden ingeschakeld.

Melding over de houder/bestuurder

Een bijzondere situatie betreft het geval dat het vermoeden het gedrag van de houder/bestuurder zelf betreft. Het gaat hierbij immers om de situatie waarin het niet meer mogelijk is om intern hogerop melding te doen.

In dat geval is de constaterende beroepskracht verplicht om aangifte te doen bij de politie. De beroepskracht kan hierover in overleg treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

De vertrouwensinspecteur kan de beroepskracht begeleiden bij het doen van aangifte.

Stap 2: In overleg treden met vertrouwensinspecteur

De houder/bestuurder is verplicht om direct in overleg te treden met een vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

De vertrouwensinspecteur gaat samen met de houder/bestuurder na of er een redelijk vermoeden bestaat en adviseert de houder/bestuurder over aangifte. Wanneer er geen sprake is van een redelijk vermoeden, is nader onderzoek redelijkerwijs niet aan de orde. De houder/bestuurder zal in gesprek gaan met betrokkenen om de mogelijk verstoorde werkhouding te herstellen. Indien de uitkomst is dat er een redelijk vermoeden bestaat van een gewelds- of zedendelict dan heeft de houder/bestuurder een aangifteplicht.

De houder/bestuurder is verantwoordelijk voor de registratie in deze stap.

Aangifteplicht voor houder/bestuurder

Indien de houder/bestuurder aangifte doet, treedt de vertrouwensinspecteur terug. Indien de houder/bestuurder weigert om aangifte te doen terwijl de vertrouwensinspecteur concludeert dat er een redelijk vermoeden bestaat, geldt de volgende escalatieladder:

- Coördinator vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs probeert de houder/bestuurder te overreden;
- Hoofdinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs probeert de houder/bestuurder te overreden;

- Hoofdinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs legt contact met de burgemeester (het college van B&W) van de betreffende gemeente;
- De burgemeester zal de (zeden)politie inschakelen dan wel andere activiteiten vanuit zijn bevoegdheden initiëren.

NB: Het is aan de houder/bestuurder om te regelen of de houder/bestuurder zelf meteen in contact treedt met de vertrouwensinspecteur of dat een leidinggevende dat namens de houder/bestuurder doet.

Stap 3: Aangifte doen

Indien na het overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er een redelijk vermoeden bestaat van een geweld- of zedendelict, dan heeft de houder/bestuurder een meldplicht.

Als deze stap wordt gezet, is er vanzelfsprekend nog steeds geen sprake van 'schuld' van de beroepskracht over wie het vermoeden is geuit: 'beschuldigd' staat niet gelijk aan 'schuldig'.

In geval van een reëel vermoeden neemt de houder/bestuurder, naast het doen van aangifte, de volgende maatregelen:

- a) Stelt de beroepskracht in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief
- b) Legt een draaiboek aan
- c) Raadpleegt Veilig Thuis en/of lokale GGD
- d) Regelt opvang van en/of ondersteuning voor kind(eren) en ouders

a. Stelt de beroepskracht in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief

In geval van een reëel vermoeden van een mogelijk geweld- of zedenmisdrijf, wordt de betreffende betrokken persoon in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief gesteld.

b. Draaiboek aanleggen

De houder/bestuurder, of degene die in opdracht van de houder/bestuurder met deze taak belast is, draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en legt een draaiboek aan (aandachtspunten voor een draaiboek zie bijlage 8).

c. Raadplegen Veilig Thuis en/of GGD

Veilig Thuis kan adviseren en ondersteuning bieden. Ook de GGD kan worden geraadpleegd. Voor adressen van de lokale GGD zie de sociale kaart, te vinden op Kwibus, onder zorg en ondersteuning

d. Het regelen van opvang voor kind(eren) en ouders

- Voor de ondersteuning voor het kind en de ouders kan een beroep worden gedaan op een instelling als de GGD of Veilig Thuis. (Het calamiteitenteam van) GGD is gespecialiseerd in het begeleiden van organisaties bij calamiteiten. In overleg met ouders en GGD en/of Veilig Thuis, wordt bezien of de opvang/ het onderwijs in de organisatie kan worden gecontinueerd, dan wel dat er een andere oplossing moet worden geboden;

- De organisatie informeert de ouders van het betreffende kind over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie;
- De houder/bestuurder houdt contact, toont betrokkenheid en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor de ouders van belang zijn;
- De ouders van de overige kinderen moeten worden geïnformeerd. Er kan gekozen worden om kinderen elders onder te brengen. Veilig Thuis kan worden ingeschakeld voor advies.

Na het doen van aangifte stelt de politie in de regel een onderzoek in. De politie voert gesprekken met alle betrokkenen. Het initiatief voor het instellen van een onderzoek ligt bij de politie. De houder/bestuurder en directie dienen het onderzoek van de politie te volgen en zelf geen stappen te ondernemen die indruisen tegen de bewijslast van de politie.

Stap 4: Handelen naar aanleiding van het onderzoek van de politie

Het onderzoek van de politie kan leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de houder/bestuurder, directie of leidinggevende verschillende mogelijkheden om te handelen.

Rehabilitatie van de medewerker

De politie kan op grond van het verrichte onderzoek constateren dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat er sprake is van een geweld- of zedendelict. De betrokken beroepskracht, die voor de duur van het onderzoek geschorst of op non-actief was gesteld, wordt door de houder/bestuurder van de organisatie in zijn functie in ere hersteld. In een dergelijke situatie moeten het belang van de beroepskracht en het algemeen belang worden afgewogen en zou het bijvoorbeeld wenselijk kunnen zijn de betreffende beroepskracht binnen de organisatie over te plaatsen. Indien na het onderzoek van de politie blijkt dat er een klacht is ingediend op valse gronden, kan de directie de betrokken beroepskracht een rehabilitatietraject aanbieden. De directie kan dan tevens maatregelen nemen tegen degene die valselyk een beschuldiging heeft geuit. Dit kan variëren van de eis dat excuses worden aangeboden, tot schorsing of tot verwijdering.

Waarschuwing afgeven

De houder/bestuurder kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, met de mededeling dat herhaling van het ongewenste gedrag arbeidsrechtelijke gevolgen heeft. Die waarschuwing kan dan worden opgenomen in het personeelsdossier.

Arbeidsrechtelijke maatregelen

Wanneer de houder/bestuurder constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek van de politie aanleiding is om aan te nemen dat kindermishandeling heeft plaatsgevonden, neemt de houder/bestuurder maatregelen van arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 677 en art. 678 boek 7 BW, of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter (art. 685 boek 7 BW). In het geval dat het een vrijwilliger betreft, wordt de samenwerking per direct opgezegd.

Alle beslissingen worden zorgvuldig afgewogen en zorgvuldig geregistreerd door de houder/bestuurder.

Stap 5: Nazorg bieden en evalueren

Het is belangrijk dat de organisatie nazorg biedt aan alle betrokkenen. Ook het evalueren van de genomen stappen is belangrijk om in mogelijke toekomstige situaties adequaat te kunnen handelen.

Nazorg

Nazorg aan betrokken ouders en hun kinderen kan worden geboden door middel van ouderavonden, het uitnodigen van deskundigen daarbij of specifieke doorverwijzing. De organisatie kan zich hierin laten adviseren door de GGD. Voor de kinderen kan, als dit nodig is of als de ouders van de kinderen dit nodig achten, extra hulp worden ingezet.

Het is belangrijk om bijzondere aandacht te hebben voor de psychische belasting van de overige beroepskrachten naar aanleiding van bovenstaand traject. Wanneer er getuigen zijn onder de beroepskrachten kan met hen apart worden besproken wat nodig is om het gebeurde te verwerken. Bij hen kunnen gevoelens van boosheid, onmacht, verdriet, schaamte en schuldgevoel een rol spelen. Andere beroepskrachten kunnen ook kampen met deze gevoelens. Hier kan aandacht aan worden besteed in de teamoverleggen en daar waar nodig ook individueel.

Als binnen een organisatie een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hier van op de hoogte raken. Bij SCIO-groep verloopt het contact met de media via de afdeling communicatie. Praat zelf nooit met de pers, maar verwijst naar de afdeling Communicatie.

Evalueren

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren. Dit is de verantwoordelijkheid van de houder/bestuurder.

- De houder/bestuurder evalueert met medewerkers dat wat er gebeurd is en de procedures die zijn gevolgd;
- Zo nodig wordt de zaak doorgesproken met andere betrokkenen;
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht;
- Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden gedocumenteerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard;
- Blijf alert op signalen. Mogelijk zijn er meer slachtoffers.

3. Preventieve maatregelen

Vanuit de Wet is het een vereiste dat het risico op grensoverschrijdend gedrag door beroepskrachten, beroepskrachten in opleiding, stagiaires, vrijwilligers en overige aanwezige volwassenen zoveel mogelijk wordt beperkt. Als organisatie nemen we hiervoor de volgende preventieve maatregelen:

Scholing

Ongewenste omgangsvormen en signalen van seksueel misbruik moeten worden opgemerkt. Beroepskrachten kunnen hierop geschoold worden.

Screening personeel

De wervings- en selectieprocedure van beroepskrachten moet strikt worden uitgevoerd. Screening van personeel door de werkgever moet beginnen bij de sollicitatieprocedure. Heeft de werknemer gaten in zijn/haar cv? Heeft hij/zij goede referenties? Waarom is hij/zij weggegaan bij zijn vorige werkgever? Dit zijn allemaal vragen die beantwoord en beoordeeld moeten worden wil een kandidaat verder gaan in een procedure.

Transparant werken

Informeert ouders dat er wordt gewerkt met de meldcode. Maak duidelijk dat er een meldplicht is indien er vermoedens zijn van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en dat er een stappenplan wordt gehanteerd wanneer er een vermoeden is van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Informeert ouders bij wie zij binnen de organisatie terecht kunnen.

Open cultuur

We hebben een open aanspreekcultuur. Het aanspreken van elkaar, het bevragen en overleggen is vanzelfsprekend. Ook voor het bevragen en overleggen met de leidinggevende over vermoedens is geen drempel. Er wordt tijd ingepland voor (team)overleg en werkbegeleiding.

Deel C.
Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Deel C. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

1. Inleiding

Seksualiteit is een wezenlijk onderdeel van de ontwikkeling van jeugdigen naar volwassenheid. Kinderen leren door ontdekken, uitproberen, afkijken en naspelen. Op alle gebieden en dus ook op het gebied van de seksuele ontwikkeling. Thema's als intimiteit en seksualiteit verdienen professionele aandacht.

Als pedagogen is het onze taak om kinderen hierin te ondersteunen. Door op een goede manier aandacht te besteden aan het onderwerp seksualiteit kan dit bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook bijdragen aan het voorkómen van grensoverschrijdende seksuele incidenten.

Kinderen die naar een kindcentrum of kinderopvanglocatie gaan, moeten in de eerste plaats fysiek veilig zijn en zich ook zo voelen, ook op het gebied van seksualiteit. Daarnaast hebben zij, afhankelijk van hun leeftijd en situatie, ondersteuning nodig bij hun ontwikkeling op het gebied van intimiteit en seksualiteit. Wat door kinderen én beroepskrachten 'normaal' wordt gevonden op het gebied van seksualiteit is steeds aan verandering onderhevig. Veel meer dan vroeger speelt de beeldvorming in de media daarbij een rol.

Binnen het kindcentrum of kinderopvanglocatie is het belangrijk dat beroepskrachten de kennis hebben en over vaardigheden beschikken om kinderen in hun ontwikkeling te begeleiden en daarmee ook in hun seksuele ontwikkeling.

Beroepskrachten vinden het vaak lastig jonge kinderen pedagogisch te begeleiden bij hun seksuele ontwikkeling. Hoe maak je het thema bespreekbaar en hoe voorkom je seksueel grensoverschrijdend gedrag? En, wat moeten beroepskrachten doen én laten bij vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag op de groep? Als beroepskrachten weten welke factoren binnen de groep seksueel grensoverschrijdend gedrag beïnvloeden, kunnen ze hierop inspelen om ongewenst gedrag te voorkomen.

In dit deel komt aan de orde wat te doen wanneer er een vermoeden bestaat van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Er wordt aandacht besteed aan de seksuele ontwikkeling van kinderen en wanneer gedrag daadwerkelijk grensoverschrijdend is. Ook worden preventieve maatregelen beschreven.

2. Stappenplan bij signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Stap 1

- In kaart brengen van signalen

De Beroepskracht

- Observeert
- Brengt signalen in kaart (zie bijlage 3, onder 6 & 7)
- Bespreekt signalen met collega's en de leidinggevende
- Bespreekt signalen met betrokken kinderen
- Documenteert in kind-dossier

Stap 2

- Melden van het gedrag bij de leidinggevende

De Beroepskracht

- Meldt het gedrag bij de leidinggevende
- Brengt samen met de leidinggevende de ouders van de betrokken kinderen op de hoogte

Stap 3

- Beoordelen ernst van het gedrag

De Leidinggevende

- Raadpleegt Veilig Thuis en/of GGD
- Gaat in gesprek over het gedrag met de ouders, van zowel kind dat het gedrag vertoont, als met de ouders van de kinderen die ermee worden geconfronteerd
- Weegt de ernst van het gedrag:
 - Licht seksueel grensoverschrijdend gedrag: Bespreken in team, inschakelen externe hulp niet nodig
 - Matig seksueel grensoverschrijdend gedrag: Waarschuwen, inschakelen hulp
 - Ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag: Direct ingrijpen vereist, maatregelen conform stap 4
- Documenteert in kind-dossier

Stap 4

- Maatregelen nemen

De Houder / Bestuurder

- Stelt een extern onderzoek in
- Schakelt experts is zoals Veilig Thuis / GGD
- Organiseert zorg voor kinderen en ouders
- Gaat in gesprek over de te nemen stappen, met de ouders van van het kind dat het gedrag vertoont én met de ouders van de kinderen die ermee geconfronteerd worden
- Documenteert

Stap 5

- Beslissen en handelen

De Houder / Bestuurder

- Beslist naar aanleiding van het onderzoek over de opvang van het kind dat het gedrag vertoont

Stap 6

- Nazorg bieden en evalueren

De Houder / Bestuurder

- Biedt nazorg aan de ouders
- Organiseert ouderavonden
- Verwijst naar externe hulp
- Evalueert de procedures
- Documenteert

2.1 Toelichting op de stappen

In deze situatie is het mogelijk dat de eerste signalen via ouders bij ons komen. In dit geval maken we direct een afspraak met de betrokken ouders om binnen een week te overleggen over een plan van aanpak.

Betrokken ouders van de verschillende betrokken kinderen, worden apart uitgenodigd. Gezien de aard van de melding en de gevoeligheden wordt de bestuurder op de hoogte gebracht van het incident.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Wanneer er signalen zijn dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hier mee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, is het belangrijk dat deze signalen in kaart worden gebracht en goed worden geïnterpreteerd. Soms zal iets vrij duidelijk zijn aan te merken als ontoelaatbare handeling, maar vaker zal het gaan om minder duidelijke signalen die niet direct te duiden zijn.

Het is belangrijk om deze signalen serieus te nemen. De beroepskrachten kunnen met elkaar onderzoeken wat zij bij de kinderen merken. Door met een collega, leidinggevende en aandachtsfunctionaris te overleggen en van gedachten te wisselen, kan een signaal beter worden beoordeeld.

De volgende acties kunnen helpen de signalen te onderbouwen:

- Raadpleeg de signalenlijst uit de handleiding (zie bijlage 3, onder 7 en 8)
- Bespreek de signalen met collega's, de aandachtsfunctionaris en je leidinggevende;

Leg de mogelijke signalen vast (in het kinddossier), hiervoor vul je het ondersteunings- en zorgmeldformulier in en maak je een zorgdossier aan, als het onderwijs betreft worden de signalen opgenomen in het leerlingdossier in ESIS. Als de beroepskracht vervolgens twijfelt of concludeert dat er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende conform stap 2.

Stap 2: Melden van het gedrag en gesprek met de ouders

Wanneer de beroepskracht signalen heeft dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hiermee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende.

De ouders van de kinderen die het gedrag vertonen of ermee zijn geconfronteerd moeten op de hoogte worden gebracht. Het is belangrijk dat alles goed geregistreerd wordt (in het kinddossier). Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen, dienen schriftelijk te worden vastgelegd. Samen met de leidinggevende wordt overlegd wie aanwezig zijn bij het gesprek met de ouders. De aandachtsfunctionaris kan hierbij betrokken worden.

Gesprek met ouder(s)

In het gesprek met de ouder(s) gaat het erom dat de beroepskracht, leidinggevende en/of de aandachtsfunctionaris:

- Het doel van het gesprek uitlegt;
- De signalen, dit wil zeggen de feiten die hij/zij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij/zij heeft gedaan, bespreekt;
- De ouder uitnodigt om daarop te reageren;
- De reactie van de ouder interpreteert en dit checkt bij de ouder.

Voorkomen moet worden dat de beroepskracht of aandachtsfunctionaris eigen meningen of interpretaties van feiten ter sprake brengt.

Maak afspraken over:

- Bescherming op de groep;
- Betrekken van het team;
- Contact tussen de betrokken ouders;
- Mogelijkheid voor externe begeleiding;
- Privacy van alle betrokkenen;
- Observaties op de groep;
- Wederzijds informeren;
- Afstemming met school;
- Vervolgafspraken.

Een verslag van de afspraken wordt opgeslagen in het kinddossier (Bij opvang: in Konnect onder documenten) en wordt gedeeld met de ouders.

Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag

De leidinggevende is in overleg met de bestuurder verantwoordelijk voor een eerste beoordeling van de voorgelegde situatie. Daarbij zal in het algemeen de beroepskracht die het gedrag heeft gemeld en eventueel collega's, worden gehoord. Ook Veilig Thuis of de GGD kan hiervoor worden ingeschakeld. Hierbij wordt de ernst van het gedrag bepaald.

Toestemming ouders

Om het kind 'open' (niet anoniem) te bespreken in een professioneel overleg met externe deskundigen is toestemming van de ouder nodig.

Indien de ouder weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging.

Het kind kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit heeft niet onze voorkeur, mede vanwege eventuele vervolgacties.

Wanneer wordt geconstateerd dat er geen sprake is van leeftijdsadequaat gezond gedrag, wordt gecategoriseerd hoe ernstig het gedrag is. Bij alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag dienen de ouders van zowel het kind dat het gedrag vertoont als het kind dat met het gedrag is geconfronteerd te worden geïnformeerd. Het is belangrijk om met ouders in gesprek te blijven gedurende het proces. Daarnaast dient bij alle vormen gekeken te worden of het seksueel overschrijdende gedrag een signaal is van onderliggende problematiek.

Er kunnen verschillende gradaties grensoverschrijdend gedrag worden onderscheiden:

- **Licht seksueel grensoverschrijdend gedrag**
kan worden gezien als een noodzakelijke stap om normen en waarden te leren kennen en zal bij veel kinderen op bepaalde momenten in de ontwikkeling voorkomen. Het is nodig dat de beroepskracht dit gedrag begrenst, hierop reageert en hierover spreekt met ouders.
- **Matig seksueel grensoverschrijdend gedrag**
is ontoelaatbaar; het is belangrijk om een duidelijk verbod in te stellen. Aan het kind moet worden uitgelegd dat dit gedrag niet mag en er moet worden uitgelegd waarom dit niet mag. De betrokken kinderen kunnen in de groep worden geobserveerd. Belangrijk is dat er met de kinderen wordt gecommuniceerd en dat ouders actief betrokken worden. De leidinggevende overlegt met Veilig Thuis of externe hulpverlening of advies noodzakelijk is.
- **Ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag**
vereist dat er direct wordt ingegrepen. Er moeten maatregelen worden genomen die kunnen garanderen dat het gedrag niet meer kan voorvallen. De houder/bestuurder dient ingelicht te worden om verdere stappen te kunnen ondernemen, ook omdat de houder/bestuurder eindverantwoordelijk is voor alle interne en externe communicatie. Bij ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag dient stap 4 te worden ingezet.

Ook voor deze stap geldt, dat alle signalen en stappen goed worden vastgelegd in het kinddossier.

Vervolg:

- Het gesprek met de ouders wordt voorbereid;
- Over de communicatie naar de andere ouders worden afspraken gemaakt;
- Als het gaat om kinderen die gebruikmaken van opvang en onderwijs streven we naar afstemming met elkaar. Ouders moeten hier toestemming voor geven;
- Het plan van aanpak wordt vastgesteld.

Op basis van de beschikbare informatie en inzichten worden besluiten genomen over een plan van aanpak. Denk bij de inhoud van het plan aan:

- Observatie en begeleiding van de betrokken kinderen.
- Beschermende maatregelen in/ op de groep.
- De wijze waarop de groeps cultuur (waarin dit kon plaatsvinden) wordt aangepakt met als doel om positieve communicatie en onderlinge verantwoordelijkheid te versterken.
- De wijze waarop en door wie dit proces wordt begeleid door de organisatie.

Stap 4: Maatregelen nemen

De houder/bestuurder bepaalt welke maatregelen moeten worden genomen wanneer er sprake is van ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag.

De volgende maatregelen kunnen worden genomen:

- a. Het instellen van een intern onderzoek. Hierbij werken we nauw samen met expertorganisaties zoals Veilig Thuis en de GGD. Bij ernstige zaken is het aan te bevelen

- een onderzoeksteam te vormen waar vertegenwoordigers van de organisatie en externe deskundigen deel van kunnen uitmaken. Dit onderzoeksteam kan het incident onderzoeken en de directie advies geven hoe te handelen.
- b. Het regelen van ondersteuning voor het kind en de ouders. Ouders kunnen extern hulp vragen voor zichzelf en voor hun kind om deze situatie te doorbreken en gevolgen te verwerken. SCIO kan bemiddelen bij doorverwijzing en staat open voor informatie-uitwisseling. Ouders hebben hierin de regie.
 - c. Aanbieden van excuses voor falend toezicht/onveilige situatie vanuit de organisatie. Hierbij wordt tevens benadrukt dat wordt onderzocht hoe verbeteringen binnen de organisatie kunnen worden doorgevoerd om mogelijke herhaling te voorkomen.
 - d. Aanbieden van opvang en professionele hulp voor alle kinderen en hun ouders die op welke wijze dan ook betrokken zijn geweest bij het grensoverschrijdende seksuele gedrag. Emotionele begeleiding van de direct betrokken ouders is noodzakelijk.
 - e. Ondersteuning op de werkvloer door het inzetten van een pedagogisch coach en/ of beleidsmedewerker/adviseur om het team te ondersteunen bij de individuele en groepsbenadering, gericht op het streven naar een positieve, veilige groep. En/of te coachen via Parlan in de benadering van de betrokken kinderen op basis van de afspraken over benadering.
 - f. Indien een kind seksueel grensoverschrijdende handelingen heeft uitgevoerd bij een ander kind dan is het belangrijk gesprekken te voeren met beide partijen ouders en gezamenlijk te komen tot oplossingen. Creëer van beide partijen ouders 'bezorgde ouders' en zoek naar een gezamenlijk belang. De organisatie vertegenwoordigt de belangen van alle kinderen. Dat kan betekenen dat de organisatie beslissingen neemt die één van beide partijen niet zint. De organisatie kan tegen het volgende dilemma aanlopen: gaat een kind van de kinderopvang af of gaat het kind naar een andere school, of niet? En is dat op basis van een besluit van de organisatie of van de ouders (opzeggen plaatsingsovereenkomst in het geval van de kinderopvang)? Belangrijk is de ouders altijd te informeren over de gemaakte keuze en deze te beargumenteren.
 - g. Afscherming van het kind dat het grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

De leidinggevende draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en registreert dit in het betreffende kinddossier en maakt een document aan op Kwibus (kinderopvang).

Stap 5: Beslissen en handelen

De beoordeling van het incident en het advies uit het (eventuele) interne onderzoek kunnen leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de houder/bestuurder verschillende mogelijkheden om te handelen richting het kind dat het seksueel grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

- a. Het kind blijft op/ in de groep.
Wanneer de houder/bestuurder constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is om aan te nemen dat het gedrag zich zal herhalen of dat de aanwezigheid van het kind volgens betrokken partijen bedreigend is voor andere kinderen, kan in overleg met betrokken ouders, worden besloten het kind op de betreffende groep van de kinderopvangorganisatie te laten.

- b. Het kind gaat naar een andere groep , locatie of organisatie.
De houder/bestuurder kan besluiten dat het in het belang is van het kind en/of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd zijn, dat het kind naar een andere groep binnen de betreffende organisatie, naar een andere locatie of naar een geheel andere organisatie gaat. De houder/bestuurder kan hierin de ouders adviseren en eventueel contact opnemen met een andere organisatie. Ook kunnen ouders zelf de conclusie trekken dat hun kind naar een andere locatie of organisatie gaat.
- c. Het inzetten van hulp.
Met advies van Veilig Thuis en in overleg met de ouders kan hulpverlening voor het kind worden ingezet.
- d. Melding bij Veilig Thuis.
De houder/bestuurder doet een melding bij Veilig Thuis (conform de meldcode in deel 1). Het gedrag van het kind kan namelijk ook op andere problematiek wijzen.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

Aanbevolen wordt het personeel persoonlijk te informeren. Daarnaast kunnen alle betrokkenen zo spoedig mogelijk over het seksueel overschrijdende gedrag op de hoogte worden gebracht middels een brief of een gezamenlijke (ouder)bijeenkomst. De houder/bestuurder is verantwoordelijk voor de nazorg en de evaluatie.

Er kan informatie worden gegeven over de concrete maatregelen die getroffen zijn ten aanzien van het kind of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd werden. Ook kan aangegeven worden welke concrete maatregelen er ten aanzien van het kind dat het gedrag vertoonde genomen zijn en het verdere verloop van het onderzoek.

Op het moment dat er een incident plaatsvindt, kan het zijn dat de media hiervan op de hoogte raakt. Bij SCIO-groep verloopt het contact met de media via de afdeling communicatie. Praat zelf nooit met de pers, maar verwijst naar de afdeling Communicatie.

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren:

- De houder/bestuurder draagt zorg dat voor een evaluatie met beroepskrachten en eventueel andere betrokkenen wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd;
- Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere (externe) betrokkenen;
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht;
- Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het seksueel grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de houder/bestuurder op een centraal punt bewaard conform geldende privacywetgeving.

3. Seksuele ontwikkeling van kinderen en grensoverschrijdend gedrag

Ieder kind maakt in zijn algemene ontwikkeling een seksuele ontwikkeling door. In zijn eigen tempo, wanneer hij daaraan toe is, verkent hij zijn eigen lichaam en dat van anderen.

Baby's hebben intimiteit en liefdevolle aanraking nodig voor een gezonde ontwikkeling. Zij zijn heel zintuiglijk ingesteld. Huidcontact is belangrijk. Zo ontdekken zij hun lichaam. Naarmate ze ouder worden ontdekken ze verschillen tussen zichzelf en anderen en worden zij nieuwsgierig naar andere kinderen. Bij het verkennen van hun lichaam kunnen ook lustgevoelens ontstaan. Dit is een normaal onderdeel van de ontwikkeling.

Peuters kunnen vanuit hun nieuwsgierigheid vragen stellen over thema's als waar baby's vandaan komen en doen onschuldige seksuele spelletjes zoals doktertje spelen. Dit hoort allemaal bij de seksuele ontwikkeling. Vaak is het voor volwassenen een meer beladen onderwerp dan voor kinderen. Het is dus van belang dat de opvoeder vanuit een 'kinderbril' het gedrag van het kind bekijkt. Hoort het bij de ontwikkeling en leeftijdsfase of niet?

Als twee kinderen samen spelen, is het van belang te kijken of het spel met wederzijdse instemming plaatsvindt. Ook is het belangrijk dat de kinderen in min of meer dezelfde fase zitten. Als er een groot leeftijdsverschil is tussen kinderen, zitten ze in verschillende ontwikkelingsfasen en hebben dus ook andere behoeftes.

Als twee kinderen van vier jaar samen doktertje spelen, doen ze dat omdat ze beiden in dezelfde fase zitten: een fase waarin ze hun lichaam en gevoelens aan het ontdekken zijn. Een ouder kind, bijvoorbeeld van tien jaar, dat met een kind van bijvoorbeeld vier jaar doktertje speelt, scheelt in zijn seksuele ontwikkeling te veel jaar van het kind van vier. Een kind van tien jaar is die fase van ontdekking al lang voorbij. Hij is aan het begin van de puberteit en beleeft seksualiteit op een andere manier. 'Te ver gaan' is in dat geval seksueel grensoverschrijdend gedrag waarbij de oudste door zijn emotioneel en fysieke overwicht de ander tot handelingen aanzet die hij niet kan weigeren en/of waar de ander niet aan toe is. Bovendien kan er bij zo'n leeftijdsverschil ook sprake zijn van manipulatie waarbij de ander wordt gedwongen iets te doen wat hij niet wil.

Seksueel gedrag van kinderen wordt over het algemeen geaccepteerd binnen bepaalde grenzen. Maar die grenzen kunnen voor eenieder anders liggen. Dat is afhankelijk van de eigen waarden en normen van de beroepskracht, de waarden en normen van de organisatie en/of de waarden en normen van de ouders. Het is belangrijk dat de beroepskrachten binnen de organisatie hierover met elkaar in gesprek gaan en blijven.

Terminologie en definitie

Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het om seksueel gerichte aandacht tot uiting komend in non-verbaal, verbaal of fysiek gedrag, dat zowel opzettelijk als niet opzettelijk kan zijn. De gedragingen worden door het kind dat ze ondergaat, als ongewenst ervaren. Meestal is er sprake van machtsongelijkheid tussen de kinderen. Degene die het ondergaat bepaalt of het gedrag ongewenst is. Dit kan van kind tot kind verschillend zijn. Bij seksuele intimidatie is er sprake van gedrag dat gekenmerkt wordt door eenzijdigheid, ongewenstheid of dwang.

Wanneer is seksueel gedrag grensoverschrijdend?

Bij het signaleren van grensoverschrijdend seksueel gedrag is het belangrijk dat de beroepskracht vertrouwt op zijn intuïtie, op zijn gevoel: wat is dit raar/wat is er met dit kind aan de hand? De signalenlijsten (bijlage 3) kunnen als hulpmiddel dienen om de signalen in kaart te brengen. Het is belangrijk het kind zorgvuldig te observeren en na te gaan: waarom vind ik dit, wat zie ik nog meer bij dit kind? Een volgende essentiële stap is het bespreken van deze signalen met een collega, leidinggevende of aandachtsfunctionaris.

Ondanks het feit dat seksuele spelletjes of het verkennen van het lichaam door kinderen bij kinderen bij de gewone seksuele ontwikkeling horen, zijn er ook grenzen bij (seksueel getinte) spelletjes tussen kinderen onderling. Voor alle leeftijden geldt dat alle lichamelijke spelletjes waarbij kinderen elkaar pijn doen, te ver gaan.

Er zijn meerdere criteria op basis waarvan je kan bepalen of seksueel gedrag grensoverschrijdend is. Als aan één van deze criteria niet voldaan is, is er mogelijk sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Deze criteria zijn:

- **Criterium 1: toestemming**

Om van een gezond seksueel contact te kunnen spreken, moeten beide partijen daar toestemming voor hebben gegeven. Maar om toestemming te kunnen geven, moet men oud, wijs of geïnformeerd genoeg zijn om in te kunnen schatten:

- Wat er precies gaat of kan gebeuren;
- Wat de consequenties kunnen zijn;
- Of het gebruikelijk is binnen een bepaalde groep of in de gegeven situatie.

Toestemmen houdt bovendien meer in dan ja-klappen op een simpel verzoek en mag niet verward worden met geen verzet plegen.

- **Criterium 2: vrijwilligheid**

Een gezond seksueel contact gebeurt altijd op vrijwillige basis. Er mag geen sprake zijn van dwang, geweld, manipulatie, dreiging of groepsdruk.

- **Criterium 3: gelijkwaardigheid**

Om van een gezond seksueel contact te kunnen spreken, moet er een gelijkwaardige relatie bestaan tussen de betrokkenen. Dit betekent dat er een zeker evenwicht moet zijn tussen beide partijen op het gebied van onder meer leeftijd, kennis, intelligentie, aanzien, macht, levenservaring, ontwikkelingsniveau en status.

- **Andere criteria: ontwikkeling, context en zelfrespect**

Er zijn nog enkele andere criteria op basis waarvan je kan bepalen of seksueel (getint) gedrag grensoverschrijdend is. Zo is er bijvoorbeeld sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag als het seksueel gedrag niet aangepast is aan de context of als het gedrag van weinig zelfrespect getuigt. Voorbeelden: een kind dat in het openbaar zijn penis toont of masturbeert.

Daarnaast is er de vraag of het gedrag aangepast is aan de leeftijd of de ontwikkelingsfase. Is dat niet het geval, dan is er sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Voorbeelden:

- Een 8-jarige die naar porno zoekt op het internet;
- Een 10-jarige die geslachtsgemeenschap heeft met een 12-jarige.

Bijlagen

Bijlage 1: De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling door de andere ouder is ook mishandelen.

Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in deze bijlage nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eer-gerelateerd geweld. Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtsfunctionaris bij signalen die mogelijkwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op Veilig Thuis.

Lichamelijke mishandeling

Ouders verwonden het kind of staan toe dat het kind wordt verwond. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.)

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- Slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken;
- Meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje (zie verder voor een uitgebreide beschrijving);
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby.

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Ouders zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- Niet zorgen voor voldoende of geschikt eten;
- Niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding;
- Niet zorgen voor geschikt onderdak;
- Niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg;
- Niet zorgen voor voldoende hygiëne;
- Niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind. Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- Het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren;
- Het kind tot zondebok maken;
- Het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid (bijv. structureel zorgen voor de jonge broertjes en zusjes);

- Eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen;
- Het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag;
- Het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

- Niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, geborgenheid, liefde en contact;
- Niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie;
- Niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs;
- Blootstellen aan huiselijk geweld;
- Beschuldigd worden van relatieproblemen van de ouder.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin. Seksueel misbruik bestaat uit alle seksuele aanrakingen die een volwassene een kind opdringt. Door het lichamelijke of relationele overwicht, de emotionele druk, of door dwang en geweld van de volwassene kan het kind die aanrakingen niet weigeren.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten);
- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt
- Penetratie door vingers, voorwerpen of penis;
- Pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris.

De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen worden verwijderd.

Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstruatiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land.

Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd.

Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie. Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.

Belangrijk: bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Bijlage 2: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure (onthulling)

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.

	<ul style="list-style-type: none"> • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
--	--

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kind-signalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • Poging tot (ver)wurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

	<ul style="list-style-type: none"> • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.
--	---

Disclosure/onthulling

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	<p>Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.</p>

Bijlage 3: Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jaar en 4-12 jaar

Deze lijst kan gebruikt worden om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen. Desgewenst kun je deze lijst gebruiken als aanvinklijst.

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 4 tot en met 12 jaar (bijlage 3).

De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

U kunt ook altijd overleggen met Veilig Thuis over signalen die u zorgen baren, bijvoorbeeld blauwe plekken op vreemde plaatsen.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen	0-4	4-12
Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling		
Schijnbare achterstand in verstandelijk ontwikkeling		
Regressief gedrag		
Niet zindelijk op leeftijd waarvan men het verwacht		

Relationele problemen		
• <i>ten opzichte van de verzorgers</i>	0-4	4-12
Totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers		
Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers		
Onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers		
Kind is bang voor verzorger		
Kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn		
• <i>ten opzichte van andere volwassenen</i>	0-4	4-12
Bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf		nvt
Bevriezing bij lichamelijk contact		
Allemansvriend		
Lege blik in ogen, en vermijden van oogcontact		
Waakzaam, wantrouwend		
• <i>ten opzichte van andere kinderen</i>	0-4	4-12
Speelt niet met andere kinderen		
Is niet geliefd bij andere kinderen		
Wantrouwend		
Terugtrekken in eigen fantasiewereld		

Gedragsproblemen		
	0-4	4-12
Plotselinge gedragsverandering		
Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel		
Labiël, nerveus, gespannen		
Depressief		
Angstig		
Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos		
Agressief		
Hyperactief		
Niet lachen, niet huilen		
Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn		
Slaapstoornissen		
Vermoeidheid, lusteloosheid		
Eetproblemen		
Anorexia/ boulimnia	nvt	
Destructief	nvt	
Schuld- en schaamtegevoelens	nvt	
Zelf-verwondend gedrag	nvt	
Bedplassen / broekpoepen	nvt	

2. Medische signalen

Voedingsproblemen	0-4	4-12
Voedingsproblemen bij baby's		nvt
Steeds wisselen van voeding		nvt
Veel spugen		nvt
Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding		nvt
Weigeren van voeding		nvt
Ondervoeding		
Achterblijven in lengtegroei		

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)	0-4	4-12
Blauwe plekken		
Krab-, bijt- of brandwonden		
Botbreuken		
Littekens		

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)	0-4	4-12
Ernstige luieruitslag		nvt
Slechte hygiëne		
Onvoldoende kleding		
Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg		
Veel ongevallen door onvoldoende toezicht		
Herhaalde ziekenhuisopnamen		
Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg		
Traag herstel door onvoldoende zorg		

Overige medische signalen	0-4	4-12
Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc)	nvt	

3. Kenmerken verzorgers/ gezin

Relatiestoornis verzorger/ kind	0-4	4-12
Verzorger draagt kind als een 'postpakketje'		nvt
Verzorger troost kind niet bij huilen		
Verzorger klaagt overmatig over het kind		
Verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind		
Verzorger toont weinig belangstelling voor het kind		

Signalen verzorger	0-4	4-12
Geweld in eigen verleden		
Apathisch en (schijnbaar) onverschillig		
Onzeker, nerveus en gespannen		
Onderkoeld brengen van eigen emoties		
Negatief zelfbeeld		
Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')		
Afspraken niet nakomen		
Kind opeens van opvang afhaken		
Sangeven het bijna niet meer aan te kunnen		
Verzorger met psychiatrische problemen		
Verslaafde verzorger		

Gezinskenmerken	0-4	4-12
'Multi-problem' gezin		
Verzorger die er alleen voorstaat		
Regelmatig wisselende samenstelling van gezin		
Isolement		
Vaak verhuizen		
Sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera		
Veel ziekte in het gezin		
Draaglast gezin gaat draagkracht te boven		
Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen		

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken	0-4	4-12
Verwondingen aan genitaliën		
Vaginale infecties en afscheiding		
Jeuk bij vagina en/of anus		
Problemen bij het plassen		
Recidiverende urineweginfecties		
Pijn in de bovenbenen		
Pijn bij lopen en/of zitten		
Seksueel overdraagbare ziekten		

Relationele problemen	0-4	4-12
Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen, of voor een man of vrouw in het bijzonder		
Sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie)	nvt	

Gedragsproblemen – Afwijkend seksueel gedrag	0-4	4-12
Excessief en/of dwangmatig masturberen		
Angst voor lichamelijk contact, of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact		
Niet leeftijdsadequaate seksueel spel		
Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit		
Angst om zich uit te kleden		
Angst om op de rug te liggen		
Negatief lichaamsbeeld: Ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam		
Schrikken bij aangeraakt worden		
Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')		
Geen plezier in bewegingsspel		
Seksueel agressief en dwingend gedrag, ten opzichte van andere kinderen	nvt	
Angst voor zwangerschap	nvt	

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen	0-4	4-12
Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van ouder (sommige kinderen kopiëren hun ouder door een ouder of jongere broertjes/zusjes te slaan)		
Opstandigheid		
Angst		
Negatief zelfbeeld		
Passiviteit en teruggetrokkenheid		
Zichzelf beschuldigen		
Verlegenheid		
Depressiviteit	nvt	
Suïcidaliteit	nvt	
Alcohol- of drugsgebruik	nvt	

Problemen in sociaal gedrag en competentie	0-4	4-12
Wantrouwen ten aanzien van de omgeving		
Gebrek aan sociale vaardigheden		
Sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)	nvt	

Schoolproblemen	0-4	4-12
Schooluitval	nvt	
Moeite met concentreren	nvt	
Overcompenseren (opvallend extra inzet op school)	nvt	

6. Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie eerder punt in deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

	0-4	4-12
Het kind heeft angst voor een bepaald kind		
Het kind is consequent boos op een ander kind		
Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind of kinderen alleen is geweest		
Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind		

7. Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie punt 4 van deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

	0-4	4-12
Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep)		
Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind		
Veelvuldige seksistische uitingen		

8. Kinderpornografie

Onder 'productie van kinderpornografie' wordt verstaan: het vervaardigen van een afbeelding en/of het vastleggen op film, foto of iedere andere soort van informatiedrager, van kinderen beneden de leeftijd van 18 jaar, die seksuele gedragingen moeten ondergaan, plegen en/of dulden.

Kinderen die gebruikt zijn voor het maken van kinderpornografie kunnen signalen afgeven die duiden op seksueel misbruik. Daarnaast kan het kind de volgende signalen laten zien:

	0-4	4-12
Extreme angst voor het maken van foto's		
Angst voor opnamen met videoapparatuur		

9. Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder by Proxy (FDP)

Factitious Disorder by Proxy PCF (oude term: syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS)) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen of het toebrengen van verwondingen of infecties. PCF kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen die aan PCF worden blootgesteld overlijdt aan de gevolgen van PCF.

Pediatric Condition Falsification (PCF) is het hoofddeel van de diagnose bij het kind. Factitious Disorder by Proxy (FDP) is het andere deel dat betrekking heeft op het mishandelende gedrag en de intenties van ouders. In principe is dit een bewust proces dat na verloop van tijd overgaat in minder bewuste patronen. Het hoofdmotief is om aandacht en erkenning af te dwingen van artsen en andere beroepskrachten. De ouder doet dit voor zichzelf, in de rol van zeer goede ouder.

Hoe is PCF te herkennen:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- Vaak van arts wisselen

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan PCF, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze worden ontlast van de zorg voor hun kind, terwijl PCF-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Bijlage 4: Gespreksvoering met het kind

Het kind is deskundig

Ieder gesprek met een kind begint met de houding die je aanneemt. Het is wezenlijk in communicatie met kinderen en mensen in het algemeen, dat je houding goed is: een van respect en bescheidenheid. Je dient te voorkomen dat dat alleen woorden zijn, je moet dit menen en laten zien.

De deskundigheid zit in het kind: probeer het daar uit te halen. Je moet ervan overtuigd zijn dat kinderen iets te vertellen hebben en dat ze dat jou willen vertellen. Je hoeft alleen voorwaarde te scheppen waardoor ze het kunnen vertellen. Dat betekent dat ze zich veilig moeten voelen; je veilig voelen is je gewaardeerd voelen

De vraag is niet of kinderen een mening hebben of over informatie beschikken, maar hoe we het met hen kunnen communiceren om die mening te weten te komen en die informatie te verkrijgen. Dat vinden we erg lastig. Hoe jonger het kind, des te minder taal het heeft en des te lastiger we de communicatie vinden.

Ook sekseverschillen spelen een rol in communicatie. Veel professionals zijn vrouwen; dat betekent vaak dat ze willen helpen door te gaan praten. Echter verbaal communiceren met kinderen kan moeilijk zijn. Communiceren met kinderen betekent contact maken. Van contact wordt een mens rustig. In gesprek willen we graag dat een kind zich uit en zich weerbaar opstelt. Dit is alleen mogelijk als de volwassenen zich bescheiden opstellen.

Zie jezelf niet als deskundige, als we iemand willen helpen en willen begrijpen, moeten we altijd die ander als deskundige van zichzelf aanvaarden en behandelen. Kinderen hebben iets te vertellen en willen het ook graag vertellen, daar moet je van overtuigd zijn. Zij hebben een eigen deskundigheid en alleen als we daar respect voor hebben, kunnen we proberen te communiceren. Kinderen beschikken ook over innerlijke wijsheid.

Volgens kinderen dragen de volgende aspecten bij aan het gevoel serieus genomen te worden:

1. Echte interesse van de beroepskracht;
2. Geloofd worden door de beroepskracht;
3. Uitleg waarom het proces niet volgens de wensen van het kind gaat;
4. In contact blijven ook wanneer er geen probleem is;
5. Geconsulteerd worden voordat er beslissingen genomen worden en er onderhandeld wordt wat deze beslissingen moeten zijn.

Aanvullend:

- Kinderen scannen je in een paar tellen. En een eerste indruk kan maar 1 keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat dan open en eerlijk. Het kind kan dat dan scheiden van de "scan" die hij/zij gemaakt heeft.
- Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat JIJ (het kind) de krent in de pap bent. Het kind voelt zich speciaal en het helpt om het vertrouwen van een kind te winnen.
- Zeg bijvoorbeeld: "Wat fijn dat je mij jouw verhaal vertelt/probeert te vertellen. Dit helpt mij om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!".

Mishandelde kinderen geven aan dat een uitnodigende en aandachtige houding cruciaal is: kinderen praten vaak niet uit zichzelf over wat hen overkomt.

Oprechte interesse blijkt bijvoorbeeld ook wanneer beroepskrachten later nog eens vragen hoe het met het kind gaat, ook wanneer het kind is doorverwezen.

- 'Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestresst?'
- 'Hoe was je dag vandaag?'
- 'Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!'
- 'Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je'
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

Overigens vinden kinderen een 'formeel gesprek' niet altijd prettig. Vaak is het fijner om meer informeel te praten, bijvoorbeeld tijdens een wandeling of een autorit, of drukken kinderen zich makkelijker uit door te tekenen of met behulp van spel. Dat geldt zeker voor jongere kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet goed spreken of kinderen met beperkingen. Vanzelfsprekend hangt de vorm ook af van de mogelijkheden die beroepskrachten hebben om omstandigheden te creëren. Als beroepskracht is het in ieder geval belangrijk open te staan voor de wensen van het kind hierin en hierin flexibel te zijn om zo aan te kunnen sluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind.

Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
Ga het gesprek in met een open houding, kies een rustig moment
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind (uiteraard afhankelijk van de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind). Laat ook weten wanneer je geen geheimhouding kunt beloven.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als beroepskracht jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een beroepskracht op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als 'casus', als 'zaak' of als 'cliënt/patiënt'.
Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.

- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, laat stiltes vallen en geef het kind de ruimte en de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind. Start met open vragen, of reageer met “Wat is er? Wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan?”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen. Stel geen waarom-vragen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.
- Je eigen gevoelens mogen ook plaats hebben. Het is niet onprofessioneel om verdrietig te worden als daar een aanleiding voor is; elkaar respecteren betekent bij trauma, samen rouwen en samen lachen.

Bijlage 5: Gespreksvoering met de ouders

Voor de voorbereiding kan ondersteuning worden gevraagd aan Veilig Thuis.

In de voorbereiding is het van belang rekening te houden met emoties van de ouder(s), zoals boosheid, verdriet en angst veroorzaakt door onmacht, loyaliteit, isolement en schaamte.

Voor het gesprek met de ouders kunnen de volgende stappen worden gevolgd:

1. Leg de ouders het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie;
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven. Vraag hoe ouders dit ervaren. Ga respectvol om met de emoties;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er is gezien, gehoord en/of waargenomen. Leg uit waarom je het gedrag zorgelijk vindt: wat zijn de effecten voor het kind;
5. Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden.

Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over kindgerelateerde onderwerpen in de thuissituatie.

- *Herkent de ouder de situatie?*
- *Hoe gedraagt het kind zich thuis?*
- *Hoe reageren de ouders daarop?*
- *Hoe gaat het opvoeden thuis?*
- *Hoe reageert het kind hierop?*
- *Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen?*
- *Wat vinden de ouders daarvan?*
- *Hoe ervaren de ouders de opvoeding en hun rol als ouders?*

Indien de ouders de zorgen herkennen, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Ouders moeten vaak eerst worden gemotiveerd zodat de zorgen over hun kind kunnen worden gedeeld. Het helpt dan om ouders meer informatie te geven over de ontwikkeling van het kind en de effecten voor het kind in de huidige situatie. Vraag naar wat het met de ouders doet. Het benoemen van hun emoties kan de motivatie tot veranderen vergroten. Maak steeds duidelijk dat jullie beiden hetzelfde doel hebben: het beste voor het kind.

Als ouders niet te motiveren zijn en de zorgen blijven ontkennen is het raadzaam Veilig Thuis om advies te vragen en een melding te overwegen.

Ook kan Veilig Thuis betrokken worden als er zorgen zijn over huiselijk geweld waarbij ouders c.q. meerderjarige huisgenoten betrokken zijn.

Bijlage 6: Voorbeeld documenteren in het kinddossier

Datum	Inhoud
15-3-2024	<p>Meldcode Stap 1: Signalen in kaart brengen</p> <p><i>Signalen:</i> Sarah wil niet meedoen met de gymles. Zij vertelt dat zij van de trap is gevallen en pijn heeft aan haar schouder en rug. Bij doorvragen hoe dit kon gebeuren, zegt ze: "ik wilde snel van de trap lopen en toen gleeed ik uit". Als zij dit vertelt, kijkt zij naar de grond en trilt met haar handen. Sarah spreekt haar wensen en behoeften (wat ze wil spelen, waar ze wil zitten, met wie ze wil spelen) uit naar andere kinderen en de beroepskracht. Wanneer één van haar ouders aanwezig is, laat zij ander gedrag zien: zij geeft geen antwoord op vragen, gaat tegen de ouder aanstaan en kijkt naar de grond. Sarah heeft blauwe plekken op haar linker bovenarm.</p> <p><i>Kindcheck: Sarah heeft een broertje, Koen (2). Koen gaat niet naar de opvang.</i></p> <p><i>Vervolg:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ik, Marleen (beroepskracht), heb zorg over de werkelijke reden van de blauwe plekken en verwondingen, het andere gedrag dat Sarah laat zien wanneer één van de ouders aanwezig is ik ga in overleg met Sylvia (aandachtsfunctionaris).
16-3-2024	<p>Meldcode Stap 2: Collegiale consultatie</p> <p><i>Ik, Marleen (beroepskracht), heb met Sylvia (aandachtsfunctionaris) besproken dat ik mij zorgen maak over de reden van de blauwe plekken en verwondingen, en het andere gedrag dat Sarah laat zien wanneer één van de ouders aanwezig is.</i></p> <p><i>Vervolg:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aandachtsfunctionaris deelt de zorgen. - Aandachtsfunctionaris informeert kwaliteitscoördinator en directie. - Aandachtsfunctionaris belt met Veilig Thuis voor advies.
18-3-2024	<p>Meldcode Stap 2: Collegiale consultatie</p> <p><i>Sylvia (aandachtsfunctionaris) heeft telefonisch overleg met Veilig Thuis gehad. Hierbij is de situatie anoniem besproken. Veilig Thuis adviseert om een gesprek met ouders te houden met als doel verheldering te vragen en eventuele ondersteuningsbehoeften in kaart te brengen.</i></p> <p><i>Vervolg:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sylvia en Marleen maken een afspraak met ouders om bovenstaande te bespreken.

<p>22-3-2024</p>	<p>Meldcode Stap 3: Gesprek met de ouder (en indien mogelijk het kind)</p> <p><i>Verslag gesprek met ouders.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aanwezigen: de ouders van Sarah, Sylvia (aandachtsfunctionaris) en Marleen (beroepskracht)</i> • <i>Inhoud:</i> <p><i>Sylvia heeft benoemd dat Marleen en Sylvia zich zorgen maken om Sarah: Sarah heeft pijn aan haar schouder en rug, blauwe plekken op haar bovenarm. Sylvia heeft gevraagd hoe Sarah aan deze verwondingen is gekomen. De ouders geven aan dat Sarah te snel van de trap wilde en is gevallen. Het was een ongeluk. Als Sarah niet luistert en na veel waarschuwingen niet naar haar kamer gaat, is het soms nodig dat haar ouders haar bij haar bovenarm vastpakken en haar naar haar kamer brengen. Op haar kamer kan zij tot rust komen. Als Sarah erg tegenstribbelt, moeten de ouders haar steviger vastpakken en dat leidt soms tot blauwe plekken. Meestal luistert Sarah en is dit niet nodig. De ouders maken zich geen zorgen en geven aan dat wij ons ook geen zorgen hoeven te maken. Zij hebben geen behoefte aan begeleiding of ondersteuning.</i></p> <p><i>Bovenstaand verslag is door de aanwezigen gelezen en gedeeld met de ouders.</i></p> <p><i>Vervolg: aandachtsfunctionaris besluit naar stap 4 van de meldcode te gaan.</i></p>
<p>23-3-2024</p>	<p>Meldcode Stap 4: Wegen van het geweld aan de hand van het afwegingskader</p> <p><i>Beoordeling a.d.h.v. het afwegingskaders door aandachtsfunctionaris:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Aandachtsfunctionaris heeft vermoeden van kindermishandeling</i> 2. <i>Aandachtsfunctionaris schat in dat er geen sprake is van acute onveiligheid</i> 3. <i>Aandachtsfunctionaris vraagt zich af of het bieden van hulp georganiseerd kan worden om dreiging van toekomstig geweld af te wenden.</i> <p><i>Vervolg: Aandachtsfunctionaris en directeur gaan in gesprek met ouders om nogmaals de zorgen met de betrokkenen te bespreken. Doel van dit gesprek is om hulp te organiseren. Als hulp bieden niet lukt, gaan we een melding doen bij Veilig Thuis. Hier brengen we tijdens het gesprek de ouders van op de hoogte.</i></p>
<p>30-3-2024</p>	<p>Meldcode Stap 3: Gesprek met de ouder (en indien mogelijk het kind) - Vervolg</p> <p><i>Verslag gesprek met ouders.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aanwezigen: de ouders van Sarah, Sylvia (aandachtsfunctionaris) en Daan (directeur)</i>

- *Inhoud:*

Daan heeft benoemd dat wij ons zorgen maken om Sarah: Sarah heeft pijn aan haar schouder en rug en blauwe plekken op haar bovenarm. Daan heeft gevraagd hoe Sarah aan deze verwondingen is gekomen.

De ouders geven aan dat Sarah van de trap is gevallen. Het was een ongeluk. Sarah luistert soms en dan pakken we haar bovenarm vast en brengen haar naar haar kamer. De ouders vinden het vervelend dat dit nodig is.

Daan heeft verteld dat een 1.Hoorn mee kan denken en suggesties kan geven hoe op Sarah te reageren en hoe te voorkomen dat zij bij haar arm gepakt hoeft te worden. De ouders staan hier positief tegenover en gaan volgende week naar het inloopspreekuur van SMW op school. Zij gaan de situatie bespreken en om advies vragen.

Sylvia vraagt over 2 weken hoe de afspraak met SMW is gegaan en wat het vervolg is.

Bovenstaand verslag is door de aanwezigen gelezen en gedeeld met de ouders.

Vervolg:

- *Ouders gaan 4 april naar het inloopspreekuur van SMW op school.*
- *8 april vraagt Sylvia bij ouders hoe afspraak met SMW is gegaan en welke vervolgacties er zijn afgesproken.*
- *Indien hulp/ ondersteuning in de opvoeding binnen 6 weken wordt opgestart, sluiten we de meldcode en houden we de ontwikkelingen in de gaten. De beroepskracht blijft alert m.b.t. signalen: Sarah observeren (gedragsveranderingen en eventuele aanwezigheid van blauwe plekken). De aandachtsfunctionaris vraagt over 6 weken en drie maanden aan ouders hoe het gaat (wordt de ondersteuning voortgezet; ervaren de ouders de hulp als ondersteunend; is de ondersteuning voldoende)?*
- *Indien blijkt dat de ouders niet naar het inloopspreekuur van SMW werk gaan, gaat de aandachtsfunctionaris in gesprek met ouders wat hiervoor de aanleiding is geweest. Als blijkt dat ouders niet openstaan voor hulp, volgt opnieuw een gesprek met directie en aandachtsfunctionaris en wordt verteld dat er melding bij Veilig Thuis wordt gedaan, in verband met vermoedens van structurele onveiligheid en niet openstaan voor hulp.*

Bijlage 7: Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld-of zedendelict door een collega

Wanneer een beroepskracht vermoedens heeft van een geweld-of zedendelict door een collega, is de beroepskracht verplicht dit te melden bij de houder/bestuurder.

Deze bijlage bestaat uit 2 delen

1. Ongewenste omgangsvormen
2. Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht

Ongewenste omgangsvormen en deze signalen kunnen ook duiden op ander gedrag. Het is daarom belangrijk om ook de signalenlijsten (bijlage 3 en 4) te raadplegen om tot heldere onderbouwing te komen.

1. Ongewenste omgangsvormen

Een beroepskracht kan een niet-pluis-gevoel hebben over het gedrag van een andere collega. Deze zullen vaak te maken hebben met ongewenste omgangsvormen. Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Dit gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die hiermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen worden handelingen verstaan van alle vormen van discriminatie, agressie, seksuele intimidatie, pesten en treiteren (hieronder beschreven). Ook gaat het om combinaties van dit gedrag en andere vormen van ongewenst gedrag die in het verlengde liggen of overeenkomen met het hieronder beschreven gedrag.

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan: ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- Aanspreekvormen: bijvoorbeeld Alexia verbasteren tot Asexia
- Kinderen aanspreken met "Hé lekker ding!"
- Seksuele dubbelzinnigheden
- Uitnodigen tot seksueel contact
- Seksueel getinte grappen maken
- Stoere verhalen over seksuele prestaties vertellen
- Seksueel getinte opmerkingen maken over iemands uiterlijk
- Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:
 - Handtastelijkheden
 - Dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen, geslachtsgemeenschap
 - Geslachtsdelen (laten) strelen of betasten boven of onder de kleding
 - Uitkleden

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:

- Staren, gluren, lonken
- Iemand met de ogen uitkleden
- Seksueel getinte cadeautjes geven
- Confrontatie met kinderporno
- Het kind (deels) ontbloot filmen of fotograferen
- Het maken van obscene gebaren
- Iemand seksueel geladen afbeeldingen/brieven/berichtjes sturen of geven.

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en geweld als het kind psychisch en/of fysiek, verbaal of non-verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen. Er zijn vier vormen van agressie en geweld:

1. Verbaal: schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen
2. Non-verbaal: tegen iemand aandrukken, vasthouden, expres naar je toetrekken
3. Psychisch: lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen met fysiek geweld en irriteren
4. Fysiek: schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen en klemzetten

Discriminatie

Onder discriminatie wordt verstaan: elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur die ten doel heeft of tot gevolg kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens in de werk- of studie-gerelateerde situatie teniet wordt gedaan of aangetast alsmede iedere uiting in woord, gebaar of geschrift. Hierbij is sprake van ontoelaatbare opvattingen over achterstelling van mensen, doelbewuste belediging of van grievend handelen jegens anderen op grond van diens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of op enige andere grond.

Pesten en treiteren

Onder pesten en treiteren wordt verstaan: gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig, gedurende een langere periode, psychisch of fysiek vernederen, kwetsen of anderszins lastigvallen van een persoon.

2. Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht

- Sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht
- Beroepskracht creëert een soort isolement rond het kind (bijvoorbeeld apart nemen zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor is of dat daar verslag van volgt)
- Veelvuldige seksistische uitingen
- Gespannen sfeer in de opvang
- Kind is bang, gespannen, wanneer specifieke beroepskracht dienst heeft of telkens wanneer het met de specifieke beroepskracht te maken heeft
- Extreem concurreren met kinderen/collega's om de aandacht van de verdachte beroepskracht

Bijlage 8: Registratie in geval meldplicht bij een vermoeden van een geweld-zedendelict door een medewerker

In het geval dat er zich incidenten voordoen waarbij er vermoedens zijn van een mogelijk geweld-of zedendelict door een collega, wordt er een draaiboek opgesteld.

In dit draaiboek wordt vanaf het eerste moment van melding geregistreerd hoe men heeft gehandeld en wie men op welk tijdstip heeft geïnformeerd en waarover.

Een draaiboek bestaat uit een registratie van een aantal actiepunten, zoals:

- Omschrijving incident
- Omschrijving van de maatregelen richting betrokken beroepskracht (non-actiefstelling)
- Contact met politie
- Consultatie van deskundigen
- De 'andere' ouders informeren
- Activiteiten met kinderen
- Communicatie met de pers
- Nieuwe meldingen
- Afronding
- Nazorg
- Opheffen crisissituatie